

HASLE ERHVERVS- & KULTURØ

Bilag 1 – Projektbeskrivelse

2. november 2012

1. Projekttitlel

HASLE ERHVERVS- & KULTURØ

2. Oplysning om ansøger

Ansøger er Bornholms Regionskommune og projektet er forankret ved Teknik og Miljø Skovløkken 4, Tejn.

3. Formålet med projektet

Hasle erhvervs- og kulturø er et demonstrationsprojekt, der skal vise potentialerne for at omdanne en næsten livløs og nedslidt industrihavn til igen at være en havn med puls - til et pulserende, maritimt knudepunkt. Nye rammer skal give nyt liv.

Projektets helt overordnede formål er at skabe arbejdspladser og gøre Hasle området til et attraktivt sted at bo og opholde sig. Sidstnævnte må gerne betyde at gæsters ophold i Hasle, fremover kan tælles i dage og ikke i timer.

Som del af den samlede plan for Hasle Havn sigter projektet på at forbedre og etablere en infrastruktur, der kan understøtte en lang række maritime aktiviteter og tiltrække private investeringer. Erhvervs- og kulturøen vil bl.a. understøtte havnens tilbageværende fiskere og bidrage til at skabe nye arbejdspladser i cafeer/spisesteder samt butikker og udlejningsvirksomheder. Projektet har også som mål at tiltrække havsport-events og sikre et kulturhistorisk trækplaster på havnen med bl.a. faciliteter til Foreningen Columbus og deres levende værksted og museum for fiskeri- og skibsstyr.

En platform med helårspotentiale

Et centralt mål i projektet handler om at skabe grundlag for aktivitet og erhverv, i videst mulig omfang året rundt. Det gamle fiskerierhverv gav liv hele året, og det skal de nye erhverv på havnen også. Hasle ønsker ikke bare at blive en succesfuld sommerdestination, men vil også kunne tilbyde spændende fritids- og servicetilbud i årets øvrige måneder. En problemstilling som går igen i rigtig mange små danske erhvervshavne.

før

efter

Ved at udvikle erhvervs- og kulturøen til også at give grundlag for forår-, efterår- og vinteraktiviteter vil projektet bidrage til forretningsgrundlag både i og udenfor sæsonen. Her er ikke bare lokalbefolkningen målgruppe, men i ligeså høj grad de turister, som ønsker oplevelser og levende samfund, når de er en uge i sommerhus i oktober, til jul eller bruger pinsen på en bornholmer tur. Det gælder også erhvervsturister, som gæster øen til konferencer og seminarer, og ligeledes efterspørger oplevelser og tilbud. Projektet sætter således fokus på fastholdelse af liv hele året.

4. Baggrunden for projektet, projektets relevans og målgruppe

Hasle Havn skabte Hasle By. Havnen blev anlagt i 1820'erne i forbindelse med udgravningen af en undersøisk kulforekomst. Kullet slap op, men i tomrummet opstod en havn, som siden sin begyndelse har været krumtappen i liv og udvikling af den omkringliggende by. Fragtskibe med klinker, granit og ikke mindst erhvervsfiskeriet har gennem tiderne gjort havnen til Hasles erhvervsmæssige- og sociale omdrejningspunkt.

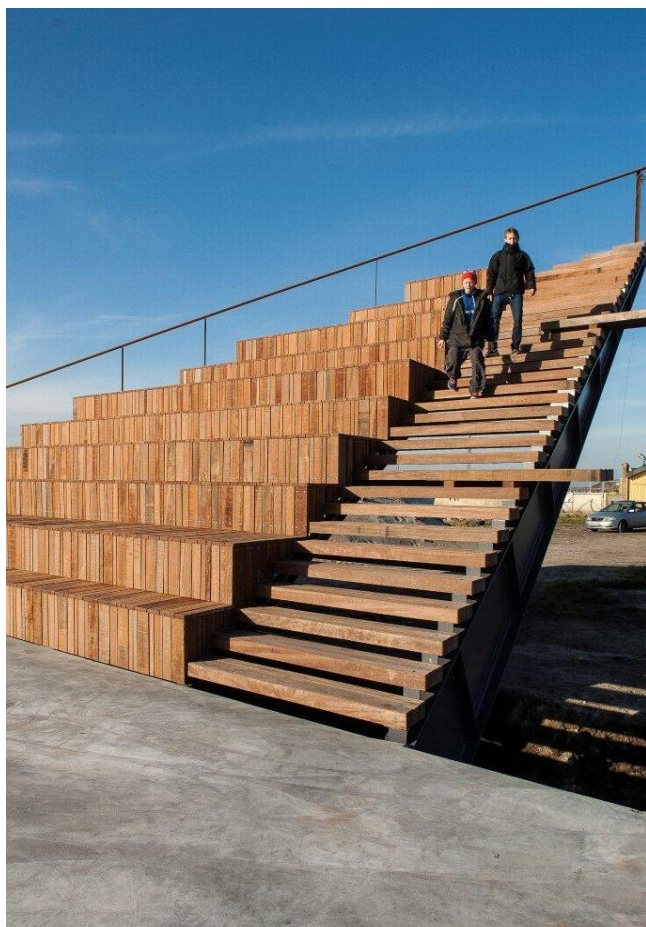
I dag er de gamle industrier stort set lukket ned. Fragtskibene anløber ikke længere havnen. Og mens der i 1984 blev landet fisk for 45 millioner kroner var landingerne i 2009 reduceret til 3 millioner kroner. En dramatisk tilbagegang, ikke mindst set i forhold til, at den lille Hasle Kommune investerede over 50 millioner kroner i tiltro til den danske fiskeripolitik.

Et lån der fortsat afdrages på. Der er derfor brug for at Hasle Havn igen sætter puls på Hasle by.

Potentialerne i Hasle Havn er store. Kajerne, siloen og de langstrakte moler, etableret i tiltro til den danske fiskeripolitik, ligger der stadig og venter på at blive udnyttet. Og processen er godt i gang. 14 millioner kroner er allerede investeret i ny infrastruktur.

De høje kajer, hvor stenskuderne plejede at lægge til, er reduceret til ca halv højde, så de passer i størrelsen til de mindre fartøjer, som benytter Hasle Havn idag, og fartøjer der forventes at anløbe havnen i fremtiden. Rekreative aktiviteter er i fuld gang med at sætte liv i den tidligere industrihavn med etablering af Danmarks flotteste havnebad, en ny bystrand og vint-erbåd faciliteter.

Mens de rekreative aktiviteter giver nyt liv og understøtter arbejdspladser er udfordringen med at skabe rammer for nye supplerende arbejdspladser endnu ikke i hus. Hvor turismen og fritidslivet er i fuld gang med at indtage havnen, står udfordringen tilbage med at sætte skub i nye erhvervsaktiviteter.

Vil lokalsamfundet undgå turistbyskæbningen og lukke ned udenfor sæsonen er det nødvendigt at gøre en indsats for at fastholde de eksisterende arbejdspladser og skabe nye, der kan holde hjulene igang året rundt. Det er bag-grunden for projektet på Bornholms nye Ø med arbejdstitlen "Hasle erhvervs- og kulturø".

I samarbejde med Hasle Byting, som repræsenterer 26 lokale foreninger og organisationer, har Regionskommunen gennemført et områdefornyelsesprojekt med aktiv borgerdeltagelse. Borgerne har bl.a. været med til at diskutere helhedsplan for Hasle Havn og prioritere projekter og aktiviteter på havnområdet.

Projektets relevans

Med en omsætningen, der er på vej under de 3 millioner kroner, er fiskerne på Hasle Havn et truet erhverv. Gør man ikke noget for at understøtte det resterende fiskeri i live, risikerer man at det helt forsvinder fra havnen. Projektet har derfor stor relevans for de fiskere, som hører til i Hasle i dag, og har brug for at sikre deres fremtidige indtjeningsmuligheder. Det vil sikre arbejdspladser og puls til Hasle By.

Samtidig rummer bevarelsen af fiskerikulturen på havnen i Hasle en vigtig strategisk værdi, som en levende kulturhistorisk oplevelse, der kan give et løft til de øvrige aktiviteter i området. Oplevelserne fra fiskeriet med synet af en kutter der kommer dampende ind med måger flyvende omkring sig, de karakteriske motorlyde og duftende garn betyder noget for den unik havne-atmosfære, som giver Hasle karakter. Det vil projektet gøre en ihærdig indsats for at bevare og understøtte levedygtigheden af.

Projektet vil endvidere understøtte de tiltag som Hasle Turist- og Erhvervsforening har igangsat for at fastholde og skabe nye lokale arbejdspladser. Foreningen arbejder målrettet på, at flere servicevirksomheder i området holder åbent hele året.

Målgruppe

Projektets primære målgruppe er fiskerne på Hasle Havn, som skal have bedre vilkår for at drive forretning og sælge havfrisk fisk.

Den sekundære målgruppe er øvrige erhverv herunder spisesteder, butikker, maritime udlejningsvirksomheder mv. samt foreninger som f.eks. Columbus, som ønsker at etablere faciliteter i de rette omgivelser på havnen, og herved tiltrække besøgende og bidrage til strøgkunder til de nye erhvervsvirksomheder og havfrisk fisk.

Endelig henvender projektet sig til borgere, gæster, turister og lejrskoler, som gerne skulle få glæde af de mange nye tilbud på erhvervs- og kulturøen.

5 Detaljeret beskrivelse af projektets aktiviteter

Et markant landskabelige greb vil genskabe den oprindelige kyststækning og tilføre Hasle en unik ø med tilhørende kanalmiljø. Hvor der tidligere var losseplads og industribagside vil projektet tilføre en erhvervs- og kulturø, der med tæt kontakt til Østersøen vil danne grundlag for mange nye aktiviteter året igennem.

Bornholm får en ny ø

Ved at skære en 200 meter lang kanal og bruge den overskydende jord skabes en ny fysisk ø med et areal på ca. 45.000 kvadratmeter.

Det nye landskab med bakkelandskaber, klitter og stier vil bidrage til en unik forbindelse mellem røgerierne i syd og resten af havnemiljøet, som idag fremtræder adskilte. Etableringen af erhvervs- og kulturøen og den tilhørende kanal vil på en spændende måde skabe en lidt over een kilometer lang promenade, der gør havnen til en sammenhængende og varieret oplevelse. Den nye infrastruktur åbner for aktiveringen af en række uudnyttede arealer og bygninger som igen kan få kommerciel brugsværdi gennem et øget liv mellem havnens to poler.

Med etableringen af kanalen tilføres havnen samtidig en fleksibel facilitet for kommercielle havsportsaktiviteter. Beskyttet mod de til tider hårde vestenvinde, hvor man kan øve sig på optimistjollen, windsurfingen eller kajakken før man er klar til at tage turen ud på de store bølger. Kanalområdet vil være oplagt at bruge som sted for udlejnings- og kursusaktiviteter for gæster og turister, der ønsker at prøve kræfter med de maritime sportsgrene.

Havnetorvet er det bynære areal på øen, som forbindes til "fastlandet" med en gangbro over kanalen og en kørselforbindelse. På havnetorvet opleves og sælges havfrisk fisk og hvor historien om Hasle Havn fortælles.

Hasle erhvervs- & kulturø

oversigtskort

Det moderne hyttefad

Oplevelserne på en fiskerihavn skal gerne lugte mest mulig af frisk fisk. Mens de store trawleres tid er forbi er Hasle Havn stadig hjemsted for en række mindre kuttere, der rummer et større erhvervspotentiale. Det er ikke mindst dette potentiale, som projektet sigter på at løfte.

Der er i idag etableret et spændende tilbud med Havfrisk Fisk på Hasle Havn. Digitalt understøttet af en forbruger-rettet SMS tjeneste, har Havfrisk Fisk konceptet sikret fiskerne fornyet omsætning fra kajkanten, og på samme tid givet et tilløbsstykke, når gæster på havnen kan komme helt tæt på kutteren og se dagens fangst.

Indeværende projekt har samarbejde med en lokal virksomhed, der på verdensplan udvikler og leverer anlæg til fiskeopdræt, undersøgt muligheden for etablering af et "friskfisk-bassin" på havnetorvet.

Bassinet sikrer en reservebeholdning af havfrisk fisk tilstrækkeligt til at kajkunderne også på dage med begrænsede landinger er sikre på at kunne få en dugfrisk levende fisk med hjem. De dage, hvor landingen overstiger efterspørgslen sættes overskudsfisken levende over i bassinerne, der fungerer som et moderne hyttefad.

Den større kontinuitet i udbyttet vil sikre publikum, når risikoen for at gå forgæves minimeres. Samtidig sikres fiskerne en bedre afsætningspris, end den indtægt de får, hvis overskudsfisk skal sælges som konsum til tiendedele af prisen.

Særligt interessant er de Bornholmske skrubber, som i perioder kan fiskes i rigelige mængder, men som er kendetegnet ved at miste noget af sin fine smag, når de fryses. Derfor er skrubber en fisk, som oplagt egner sig til det nye bassin-koncept, der er tænkt til at kunne udvides til flere arter.

Besøgende og især børn har også noget at kigge på, når de gennem en rude i fiskebassinet, kan følge med i fiskenes bevægelser. Ved siden af ruden opsættes en skrærm tilsluttet undervandskameraer på udvalgte steder, der som en moderne vandkikkert viser livet på havbunden, og giver indblik i livet under overfladen.

Atmosfæren på erhvervs- og kultur-øen skal emme af fisk, skumsprøjt og ægte havmiljø.

Lokal fisk på havnen

En anden mulighed på erhvervs- og kulturøen er faciliteter til rensning og tilberedning af fisk. En udendørs overdækket grill vil give besøgende let adgang til selv at tilberede et friskfanget måltid. Projektet klargør arealer, hvor de erhvervsdrivende kan give en anderledes, aktiv madoplevelse.

Levende fiskerihistorie på havnen

Foreningen Columbus, der for år tilbage har været meget aktive i Hasle med levende værksted og museum for fiskeri- og skibsstyr, har besluttet at vende tilbage til Hasle, når erhvervs- og kulturøen bliver en realitet. Foreningen har behov for lokaler og kajplads til deres flotte samling af gamle skibsmotorer og historiske fiskekuttere - hvoraf flere stammer fra Hasle. Muligheden for igen at opleve fiskekuttermotorer med den helt rigtig lyd i en aktiv fiskerihavn vil tilføre en stor værdi til stemningen og atmosfæren på havnen og give liv til bl a. havfrisk fisk aktiviteterne.

Columbus flytter til havnen

Motorklubben Columbus er måske på vej mod bedre tider. Klubben regner næste år med at kunne flytte udstillingen fra museumstrøgeriet til en 60 kvadratmeter stor bygning på Hasle Havn. Håbet er, at Columbus hen ad vejen vil kunne overtage mere plads på havnen efterhånden som fiskerne får brug for mindre plads, og dermed kunne samle alle sine aktiviteter, motorer og andre ting.

Det oplyste klubbens formand, Egon Mortensen, ved turistmødet på Grønbecks Gård. Her kunne han også fortælle om en god sæson for kutteren Hansa, som Columbus har sammen med Bornholms Sportsfiskerforening.

- Det er gået godt med Githas hjælp, sagde Egon Mortensen med henvisning til den daglige leder på turistinformationen.

- Hun er en dyt dame, der bruger meget smukke - altså Hansa...

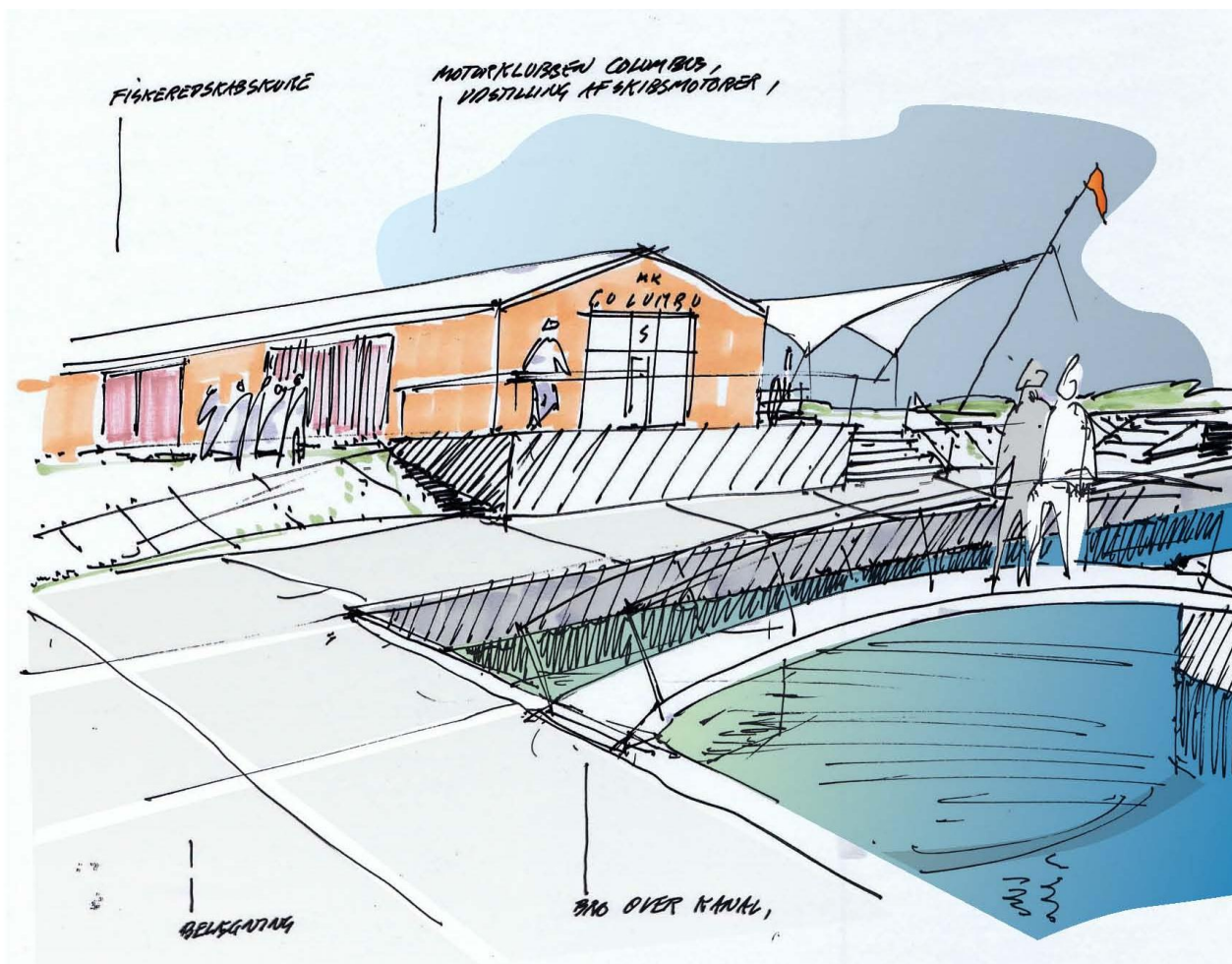
- Hansa skal sejle meget, hvis vi skal beholde den, sagde Egon Mortensen.

Og det har Hansa så gjort i år. Den har sejlet på alle hverdage, når vejret har været til det. Der er blevet sejlet solnedgangsture og fisketure, og Egon Mortensen har oplevet mange begejstrede turister om bord.

hal

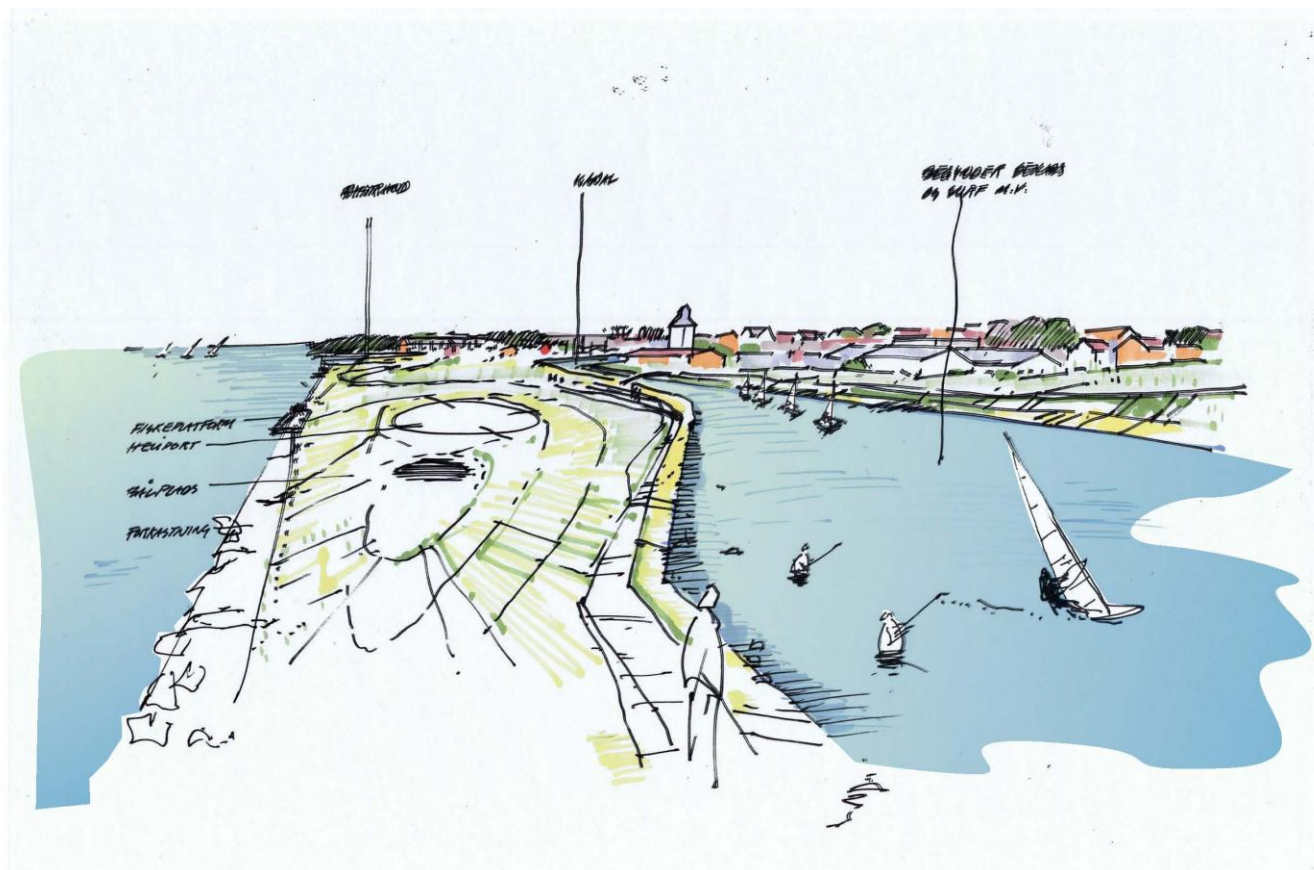
Bornholms Tidende

Levende fiskerihistorie på kajen kan måske også blive den brik, der gør at Hasle kan blive et spændende udflugtsmål for skoleelever og lejrskoler, der får en unik mulighed for at opleve historiske kuttere, deres udstyr og motorer.

Faciliteter for lystfiskere

Øen rundt placeres fiskeplatforme, der letter adgangen til at lande bl.a. havørreder eller hornfisk alt efter sæsonen. På øen vil der blive mulighed for at selv urutinerede lystfiskere kan få deres debut som heldig lystfisker i et hav "put and take", hvor der dagligt kan tilføres fine opdrættede spisefisk som aborre, regnbueørreder og evt andre laksefisk.

Lejrplads for maritime events

Der etableres en lejrplads, der kan danne ramme for store og små grupperes ophold ved afholdelse af hav og havnerelaterede begivenheder såsom sejler-stævner/skole, surfer-stævner/skole, kajak-stævner/skole, fiske-stævner/konkurrencer. Tilsammen med de øvrige servicetilbud vil lejr-elementet tilføre erhvers- og kulturøen liv og understøtte udlejning og stedets øvrige erhvervsaktiviteter. Det beskyttede vand ved bystranden samt i bugten for enden af kanalen giver mulighed for jollesejlad, kajaksejlad og surf i alle sværhedsgrader, og vil danne en fantastisk ramme for maritime events. Den lette adgang til vandet vil også kunne bruges til afholdelse af triatlon aktiviteter, der er en af de sportsaktiviteter, der har brugt og har fortsat planer om at bruge Hasle Havn.

Faciliteter og fysiske rammer for foreninger og nye servicevirksomheder

Ved etableringen af den ny infrastruktur og tilhørende faciliteter understøtter erhvervs- og kulturøen servicevirksomheder og butikker, der sælger grej, udlejer materiel samt åbner muligheder for afholdelse af kurser og instruktion i havsportsrelaterede aktiviteter.

Det samlede løft understøtter nyt erhverv i eksisterende erhvervsbygninger. I plangrundlaget er desuden et byggefelt for at nye byggerier kan etableres i området og give plads til endnu flere virksomheder. Infrastrukturinvesteringerne vil således give et miljø, der kan danne grundlag for nye arbejdspladser i forretninger, restauranter, cafeer med videre. Der er allerede erhvervsvirksomheder, som tror så meget på projektet, at de har købt eller lejet nogle af de tidligere erhvervsbygninger.

Borholms Kajakklub flytter til Hasle Havn, hvor klubben planlægger at afholde sejlerkurser og arrangementer for motionister og hvor de arbejder på at etablere klublokaler. Den nye bystrand er perfekt til at sætte kajakker i vandet og få dem på land igen. Således kan projektet understøtte og skabe rammer for flere foreninger og arrangementer indenfor motion og bevægelse.

Rekreative faciliteter

Som en sidste dimension af aktiviteterne på erhvervs- og kulturøen etableres en række rekreative faciliteter.

På øens sydspids er etableret heliport til turflyvning med helikopter. Der skabes en bålplads, som blandt andet kan være ramme for det traditionsrige Sankthans-bål.

Ved bystranden opbygges en bagstrand med klitter og beachvolley. En lokalt udviklet multiarena, udført i særligt vejrbestandige materialer, planlægges opført til at huse forskellige former for boldspil, tennis, basketball, fodbold og florbald mm.. I vintermånederne vil multiarenaen give mulighed for overrisling til skøjtøløb.

Endelig skal der året rundt være mulighed for at opleve solen sænke sig i Østersøen fra et brændefyret vildmarksbad.

Det er målet, at de forskellige rekreative faciliteter skal tiltrække endnu flere gæster og på den måde understøtte erhvervsaktiviteterne i området.

Øvrige faciliteter

Eksisterende bilparkering for besøgende til erhvervs- og kulturøen suppleres med etablering af to nye p-pladser langs Strandgade/Søndre Bæk samt arealer ved lejrpladsen, der kan være natur p-plads, når behovet dikterer dette.

6.Hvordan forventes det at projektet formidles

Projektet formidles som led i den overordnede fortælling og markedsføring af den nye Hasle Havn, herunder gennem brug af pressemeddelelser, fysiske opslag på havnen, informationsfolder, informationer på relevante hjemmesider (BRK, Hasle.dk), samt via havnens forskellige brugergrupper og byens foreninger. Der vil blive afholdt en åbningsfest, som markering af at Hasle Havn nu er tilført nye rammer.

Som del af projektføreløbet afholdes et eller flere informationsmøder, hvor interesserede erhvervsaktører kan få viden om mulighederne for at opstarte aktiviteter på erhvervs- og kulturøen, herunder udnyttelse af det nye byggefelt.

Hasle Havn er et demonstrationsprojekt, hvis fortællinger om proces, resultater og erfaringer vil interessere mange danske havne, som har lidt den samme skæbne som Hasle Havn. Erfaringer fra projektet formidles til Regionskommunens netværk af politikere, planlæggere og havnekoordinatore.

7.Forventet effekt af projektet

Projektets mange forskellige elementer skal bidrage til liv på Hasle Havn – liv der understøtter et mangfoldigt maritimt miljø på havnen. De foreninger der vil holde til på havnen vil via deres medlemmer og arrangementer kunne tiltrække flere, som for lyst til at prøve kræfter med maritime aktiviteter. Foreningerne vil kunne samarbejde, løfte opgaver og arrangere events på forskellige årstider. Kommer der flere mennesker på Hasle havn vil der blive behov for flere servicevirksomheder og flere får daglig havfrisk fisk med hjem til aftensmaden.

Det forventes at projektet på kort sigt vil bidrage til fastholdelse af arbejdspladser i fiskeriet og servicevirksomheder, samt etablering af nye arbejdspladser i café, butik og udlejningsvirksomheder. Erhvervs- og kulturøen forventes at tiltrække mange nye dagsturister og besøgende årligt - udover lokalbefolkningens brug af faciliteterne. På længere sigt forventes endnu flere arbejdspladser etableret som led i udnyttelsen af byggefeltet.

